

ЛИДЕРСТВО С ПОЗИЦИЈА

Снажно и одлучно америчко лидерство битно је за постојећи међународни поредак, који промовише глобалну безбедност, просперитет, достојанство и људска права свих народа, каже се у Стратегији националне безбедности из 2015. године, и додаје: „Није у питању да ли Америка треба да води, већ како да води”. А према новој Националној војној стратегији, вероватноћа да САД, у садашњим условима, уђу у рат с неком великом силом јесте мала, али се повећава. У том документу наводи се, ипак, неколико земаља које, сем осталих, својим поступцима посебно забрињавају САД – Русија, Иран, Северна Кореја и Кина.

У првој половини 2015. године, америчка администрација донела је два значајна документа, којима се дефинише и потврђују спољна и војна политика САД. Председник Барак Обама одобрио је, фебруара 2015, Стратегију националне безбедности (The National Security Strategy – NSS-2015), а у мају је у Пентагону усвојена нова Национална војна стратегија (The National Military Strategy – NMS-2015). Прва је базична национална стратегија којом се утврђују циљеви и правци деловања САД у области спољне политике и одбране, из које произлази друга – којом се утврђују задаци оружаних снага САД и како се они извршавају.

Нова стратегија националне безбедности САД замењује такав документ из 2010. године, а нова национална војна

стратегија војну стратегију из 2011. године. Претходна два документа донета су у време када су се САД бориле с последицама глобалне финансијске и економске кризе и када су биле дубоко уплетене у два рата – ирачки и авганистански. Стратегије из 2015. године, међутим, усвојене су у условима када су САД изашле из економске кризе и налазе се у снажном економском успону, те када су на „излазу” из оба рата.

Разлике у условима доношења наведених стратегија видно се запажају у њиховим садржајима. У Стратегији националне безбедности из 2010. године, на пример, превађавала је извесна доза песимизма и релативног опадања моћи САД, као водеће светске силе, док је у овогодишњој, међутим, снажно наглашен оптимизам и увереност у америчко светско лидерство.

ДОМИНАНТНЕ МОЋИ

Стратегија лидерства и ангажовања

Свака стратегија, каже се у Стратегији националне безбедности 2015, која треба да обезбеди сигурност америчког народа и интересе националне безбедности САД, мора да пође од неоспорне истине – Америка мора да води. Снажно и одлучно америчко лидерство битно је и за постојећи међународни поредак, који промовише глобалну безбедност, просперитет, достојанство и људска права свих народа, каже се у наведеном документу и додаје: „Није у питању да ли Америка треба да води, већ како да води“. У даљем тексту објашњава се зашто, како и чиме ће САД да воде свет у будућност.

Сједињене Америчке Државе ће, пре свега, „водити са сврхом“. Према том новом документу, оне ће искористити „постојеће стратегијске околности ради обликовања економског и светског поретка путем развоја односа с новим економским силама у настајању и земљама посвећеним мирољубивој демократској заједници.“

Поменута стратегија даље каже – „ми ћемо водити снагом“, уз констатацију да САД, после једне тешке деценије, сваким даном постају све јаче и јаче. Америчка привреда је најдинамичнија и најеластичнија у свету, а војна моћ без премца. Ипак, америчка изузетност није само у војној и економској моћи, она је, пре свега, производ америчких фундаменталних вредности, укључујући владавину права.

Америка ће, такође, „водити примером”. Моћ институција САД и поштовање владавине права представљају пример за демократско владање, каже се у наведеном извору и додаје: „Што више унапређујемо наше вредности, утолико ћемо их успешније промовисати у свету”.

Такво америчко лидерство оствариваће се „помоћу моћних партнера”. У садашњем испреплетеном свету ниједан глобални проблем не може бити решен без САД, а мало је оних које могу да реше саме САД. Због тога се америчко лидерство огледа у способности организовања колективног одговора на глобалне кризе и у предузимању стратегијске иницијативе.

Сједињене Државе ће „водити са свим инструментима америчке моћи”. Највећи утицај САД остварују када комбинују све своје стратегијске предности и смишљено употребе све инструменте моћи, тврди се, сем осталог, у новој стратегији националне безбедности.

Лидерство и глобализам јесу кључне речи у тексту оба документа. Око њих се граде политика и стратегија постојеће америчке администрације.

Идентификоване претње и одговори на њих

У наведеним стратегијама констатује се да је опасност од угрожавања безбедности САД и њихових националних

интереса данас мања него што је била пре пет година. Међутим, поједине перманентне, потенцијалне и актуелне опасности постоје и даље. Оне се у наведеним изворима конкретизују и износе средства и модели одговора на њих.

Тероризам представља константну претњу Сједињеним Државама, њиховим савезницима и партнерима. Опасност од сајбер-напада такође прети функционисању готово свих институција, укључујући и војне. Ал Каида, Исламска Држава Ирака и Леванта (ИСИЛ) и њихове афилијације, под заједничким називом Екстремно насилничке организације, представљају озбиљну претњу безбедности територије САД и њеним грађанима. Као претња глобалних размера наводи се негативан утицај промена климе на човекову околину, као и ширење инфективних болести.

Документи не наводе силу која би представљала озбиљну претњу Сједињеним Државама. Каже се, ипак, да Русија својом агресијом угрожава мир у региону и прети новим изазовима, а Кина модернизацијом оружаних снага забрињава САД. „На све ове и друге претње и изазове, мора се гледати отворених очију и признати да само САД могу да мобилишу и воде међународну заједницу њиховом успешном супротстављању”, каже се у Стратегији националне безбедности 2015.

Основни чинилац супротстављања наведеним и осталим претњама јесу ору-

жане снаге, које су спремне да одврате и, ако одвраћање не успе, поразе агресора. Држава, међутим, приоритет даје колективној одбрани. „Ми мобилишемо и водимо глобалне напоре у супротстављању руској агресији путем наметања неприхватљиве цене, у деградирању и у крајњој победи ИСИЛ-а, у поразу еболе на њеном извору”, стоји у том документу. Национална војна стратегија помиње и опасност од ревизионистичких држава, „које ремете међународне норме”, али се не наводи о којим је земљама реч, нити како и чиме се треба борити против њих.

Задаци оружаних снага

Основни задаци оружаних снага САД, према наведеним стратегијама, јесу одбрана САД и победа у рату. Те задатке извршавају предузимањем и извођењем војних операција. Задаци се, међутим, према новој националној војној стратегији проширују на подршку америчке дипломатије и на подршку политичких и економских активности САД у свету, као и на заштиту националних интереса и националних безбедносних интереса.

Према Националној војној стратегији, вероватноћа да САД, у садашњим условима, уђу у рат с неком великом силом јесте мала, али се повећава. У том документу наводи

се, ипак, неколико земаља које својим поступцима забрињавају САД. Русија је, на пример, неко време доприносила борби против тероризма и криминала, али је у новије време показала да не поштује суверенитет суседних земаља и спремност да употреби оружје у остваривању својих циљева. Својим агресивним поступцима, она угрожава мир у региону и прети новим изазовима. Иран такође испољава агресивне намере, а Северна Кореја наставља да развија и производи балистичке ракете и нуклеарно оружје. Односи САД с Кином су без преседана, али њена модернизација војске забрињава САД.

Верује се, међутим, да ни једна од поменутих земаља не жели војни сукоб са САД и њеним савезницима. Ипак, свака од њих изазива озбиљну забринутост, коју међународна заједница жели да отклони.

У одсуству непосредне опасности од великог рата, америчко војно руководство забрињава пролиферација балистичких ракета и технологија прецизног дејства, непилотираних система, свемирских и сајбер могућности и оружја масовног разарања – технологија којима се контрирају америчке војне предности. Нове технологије у поседу противника, наиме, отежавају могућност ефикасног одвраћања и одбране, повећавају неизвесност и скраћују време за процене ситуације и доношење одлука, каже се у Националној војној стратегији 2015, с напоменом да средстава и система високих војних технологија имају не само велике и развијене

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ И ЦИЉЕВИ

ТРАЈНИ НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕСИ:

- безбедност САД, њених грађана, америчких савезника и партнера;
- јака, иновативна и растућа америчка економија у једном отвореном међународном економском систему, која нуди шансе и просперитет;
- поштовање универзалних вредности код себе и широм света;
- међународни поредак заснован на правима унапређеним америчким лидерством, која промовишу мир, безбедност и шансе путем јачања сарадње ради одговора на глобалне изазове.

НАЦИОНАЛНИ БЕЗБЕДНОСНИ ИНТЕРЕСИ:

- опстанак Нације (земље);
- спречавање катастрофалног напада на територију САД;
- безбедност глобалног економског система;
- безбедност, поверење и поузданост америчких савезника;
- безбедност америчких грађана у свету;
- поштовање и унапређење универзалних вредности.

НАЦИОНАЛНИ ВОЈНИ ЦИЉЕВИ:

- одвратити, онемогућити, победити противничку државу;
- дезорганизовати, деградирати и победити екстремно насилничке организације;
- јачање властите глобалне мреже савезника и партнера.

земље, него и терористичке и екстремно насилничке организације. Оружане снаге САД улажу напоре у изналажење средстава и метода за одбрану и од тих опасности.

Стање и развој оружаних снага

Нова војна стратегија не говори конкретније о бројности, организацији и модернизацији оружаних снага САД. О томе је било речи у Предлогу војног буџета за 2016. годину. Међутим, истиче се да америчке оружане снаге представљају светски најмоћнију „здружену војну силу“. Оне одвраћају агресију одржавањем сигурнијих, безбеднијих и ефикаснијих нуклеарних могућности, истуреног распореда и ангажовања, као и одржавања активних и резервних компоненти, способних за извршавање наменских задатака. Стратегијско добро распоређене, рационално и глобално одговорне, оне редовно демонстрирају способност и спремност за акцију.

Национална војна стратегија САД захтева даље повећање америчких оружаних снага и њихово оспособљавање за извођење глобално интегрисаних операција и за брзо и одлучно пројектовање силе широм света. Према том документу, САД ће повећати војно присуство у азијско-пацифичкој зони, док ће њен војни контингент у Европи и даље представљати важан елемент НАТО-а,

чија се важност одвраћања повећава нарочито у светлу недавне руске агресије на његову периферију.

На врхунцу војног ангажовања у Ираку и Авганистану, САД су у тим земљама имале око 180.000 људи. Тај број сведен је на око 15.000. Према новој војној стратегији, не намеравају поновно јачање војног присуства на Блиском и Средњем истоку, али су одавно, заједно са шездесетак партнерских земаља, ангажоване у борби против ИСИЛ-а, углавном дејствима из ваздуха.

Оба документа – Стратегија националне безбедности и Национална војна стратегија из 2015. Године – у пуној мери одражавају и потврђују политику и праксу постојеће америчке администрације, њене жеље и намере да води савремени свет у даљу будућност. Такве жеље и намере грађене су на основама политичке, економске

ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ ОРУЖАНИХ СНАГА

- одржавање сигурног и ефикасног нуклеарног детерента;
- обезбеђење војне одбране земље;
- победа противника;
- обезбеђење сталног, глобалног присуства;
- борба против тероризма;
- одговор на кризе и извођење ограничених, хитних операција;
- извођење операција стабилности и противустаничких операција;
- пружање подршке цивилним властима.

и војне моћи, технолошког лидерства и развијеног савезништва и партнерства.

Сједињене Државе наставиће, према наведеним стратегијама, да јачају економску и војну моћ и утицај у свету. Посебан значај придају глобалном распореду својих оружаних снага и њиховој сарадњи са савезницима и партнерима.

Без обзира на неповољна искуства из недавних ратова, САД ће се, према наведеним документима, и даље ангажовати у борбама против тероризма, екстремно виолетних организација, у хуманитарним и сличним операцијама. Међутим, терет те борбе настојаће да пренесу на савезнике и партнере, задржавајући иницијативу и водећу улогу у томе. Приметна је, такође, тежња да се у тим и другим операцијама не губи властити људски потенцијал и решење у борби тражи дејствима без непосредног додира на бојишту. ■